

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus SEPTEMBER 2015

Head sõbrad Haapsalus!

Augustikuu keskel külastasid Loviisa kogudust Haapsalu koguduse Toomkoor ja piiskop Tiit Salumäe. See visiit oli Loviisa soome ja rootsi kogudusele suur elamus. Koori kaunis ja selge kõla - mis on nii iseloomulik eesti kooridele - liigutas ja vaimustas meid ning Toomkoori kontsert oli väga väärikas täiendus meie kiriku 150. aastapäeva tähistamisele.

Pühapäeval, 16. augustil toimunud kolmekeelsel jumalateenistusel Loviisa kirikus, millel ka Toomkoor kaasa teenis, andis piiskop Salumäe jutlus meile võimaluse saada aimu sarnasustest ja erinevustest Eesti ja Soome ajaloos viimase aastasaja jooksul. Oleme tänulikud Jumalale, et meid on säästetud sellest saatusest, mis tabas teid, meie vennasrahvast, nõukogude okupatsiooni ajal, ja et te vaatamata vastuseisule ja raskustele suutsite siiski säilitada usu Issandasse Kristusesse - seegi on Jumala ime ja tunnistus Tema kõikvõimsusest.

Saame usaldada teineteist Tema kaitse alla ja pidada teineteist meeles oma palvetes.

Peatse jälle nägemise lootuses

Karl af Hällström

Loviisa rootsi koguduse õpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA SEPTEMBRIS.

R, 4. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 6. september kl 11 jumalateenistus armulauaga (Toomkirik). Teema: *Tänulikkus*. Teenivad õpetaja Peeter Krall ja diakon Küllike Valk. Orelil Lia Salumäe.

R, 11. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 13. september kl 11 jumalateenistus armulauaga (Toomkirik). Teema: *Jumala hoolitsus*. Vanavanematepäev. Teenivad õpetaja Tiit Salumäe ja Teno Ilves. Orelil Lia Salumäe.

R, 18. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

L, 19. september kl 18 kirikukontsert. Laulavad Teaduste Akadeemia nais- ja meeskoor (Toomkirik).

P, 20. september kl 11 jumalateenistus armulauaga (Toomkirik). Kl 10 lastekiriku hooaja avamine ja ringkäik linnuses. Lasteansambel. Teema: *Jeesus annab elu*. Külaskonferentsi delegatsioon. Teenivad õpetaja Tiit Salumäe, Sara Partridge (jutlus) ja diakon Küllike Valk. Organist Lia Salumäe. (Toomkirik).

T, 22. september kl 19 toomkoori proov (Jaanisaal)

K, 23. september kl 17.30 Jaanimardikate hooaja avamine (Jaanimaja).

R, 25. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 18 segakoori hooaja avamine** (Jaanisaal).

P, 27. september kl 11 jumalateenistus armulauaga (Toomkirik). Teema: *Kristlase vabadus*. Teenivad õpetaja Kristel Engman ja Teno Ilves. Organist Lia Salumäe.

T, 29. september kl 19 toomkoori proov (Jaanisaal)

ARMSAD VAIMULIKUD JA KOGUDUSTE LIIKMED.

Juba terve aasta oleme võinud tähistada ühiselt Eesti Kirikute Nõukogu teiste liikmeskirikutega Maarjamaa 800. aastapäeva. Juubeliaasta ettevõtmisi jagub Eesti erinevatesse kirikutesse ja kristlikesse kogudustesse veel käesoleva kalendriaasta lõpuni ning järgnevassegi aega.

Nõnda on Rooma-Katoliku kiriku piiskop Philippe Jourdan kutsunud pühapäeval 6. septembril kõiki Eesti kirikute juhte edastama allolevat kutset ka oma kirikute liikmetele, et julgustada neid osalema kell 12 Tallinnas Pühade Apostlite Peetruse ja Pauluse Katedraalis toimival missal, kus uuendatakse Maarjamaa pühendamist Jumala Emale Maarjale. Eesti Kirikute Nõukogu president peapiiskop emeeritus Andres Põder on nimetanud seda sündmust Maarjamaa juubeliaasta krooniks.

Kuna on pühapäev ja meie kirikutes kogunevad kogudused jumalateenistustele, ei ole paljudel meie seast vahetu osalemine katoliku kirikus toimival missal võimalik. Seetõttu kutsun omalt poolt üles kõikides meie kogudustes Maarja sünnipäeva ehk *ussimaarjapäeva* eel või järel toimuvatel jumalateenistustel meenutama Eesti- ja Liivimaa pühendamist Pühale Neitsi Maarjale, kutsunma üles meelega parandusele ning palvetama meie Isamaa ja rahva kristliku tuleviku pärast.

Õnnistust ja rahu soovides

+Urmas Viilma
Peapiiskop

ALGAB LASTEKIRIKU UUS TEGEVUSAASTA.

Lastekiriku uue tegevusaasta avame pühapäeval, **20. septembril**. Lapsed on oodatud toomkiriku Maarja kabelisse kell **10.00**, kus toimub teemakohane palvus. Seejärel suundutakse avastusretkele piiskopilinnusesse. Retke raames toimub ka piknik. Kell 11.00 algab toomkirikus jumalateenistus, millel esinevad Sirje Kaasiku laululapsed. Jumalateenistuse lõpuks kogunevad kõik lapsed tagasi kirikusse, kus toimub laste õnnistamine. Ühtlasi antakse lastele pidulikult üle lastekiriku õpilaspiletid.

Tunnid ja muud kokkusaamised toimuvad 2015/2016 järgmistel kuupäevadel: **11.10; 8.11; 20.-21.11** Raamatukoguõo Haapsalu lasteraamatukogus, **13.12; 24.12** (jõuluõhtu jumalateenistus ja näidend). Kolmekuningapäeva tähistamine ja jõulunäidendi teine etendus on **3.1.2016. Lastekirik koguneb uuel aastal 14.2; 13.3; 27.3** (I ülestõusmispüha), **10.4; 8.5** (emadepäev ja lastekiriku tegevusaasta lõpetamine).

Septembris jätkab tegevust **lasteansambel** Sirje Kaasiku juhtimisel ning mudilaste laulu- ja mänguring **Jaanimardikad** Lia Salumäe juhtimisel. Jaanimardikate esimene kokkusaamine on **23.9** kell 17.30 Jaanimajas (Kooli 6 hoovimaja).

Uue tegevusvaldkonnana hakkavad toimuma **lastekiriku kokkusaamised kodudes**. Neid kokkusaamisi, kus keskne koht on piibliõppel ja seda toetavatel tegevustel, koordineerib lastekiriku õpetaja Maria Strauss.

Tere tulemast lastekiriku tegevuses kaasa lööma! Täpsem teave koguduse kantseleist (47 37166, 52 80635; E-post haapsalu@eelk.ee) ja kodulehelt (<http://haapsalu.eelk.ee/>).

Kristel Engman

TAGASIVAADE JUULI SÜNDMUSTELE.

Lastekiriku suvelaager.

„Tule rändama!“ kõlas kutse suve alguses Haapsalus, Ridalas ja Martnas.

Kuhu? Kellega? Millal? Milleks? Kuidas? Aga tegelikult? esitasid lapsevanemad ja ehk ka lapsed küsimusi.

Kuhu?

Palverännuteele. Seekord veel mitte Hispaaniasse *Santiago de Compostelasse*, vaid püüdsime leida ja avastada kodu ümbruses teid ja radu, mis sobivad rändamiseks ja ka palves rändamiseks. Nii võetigi sihiks Ridala mägi ja sellel seisev iidne Ridala Püha Maarja-Magdaleena kirik, mis on keskajast saati andnud peavarju ja hingekosutust teelistele, rändureile, patukahetsejatele.

Kellega?

Rännata on mõnus ka päris üksinda. Siis saad rahulikult valida endale sobiva tempo, teha peatusi siis kui ise tahad, uudistad just seda kivi või lille, mis on pilku püüdnud, lugeda nimelt seda teabetahvli, mis oluline on. Aga meie rändasime mitmekesi koos. Rändama olid kutsutud Haapsalu, Ridala ja Martna lapsed. Ridalas selgus, et mitmed olid rändamist alustanud juba mõne aja eest Tallinnast.

Millal?

Suurim rändurite kamp saabus Ridala pastoraati 4. augustil kell 12. Pandi nimed kirja, peeti plaani, lepiti kokku ühised rändamise reeglid ja rännak võis alata. Mõned täiskasvanud rändurid ja rändamise toetajad olid kogunemist alustanud küll mõnda aega varem (nii umbes juuli algusest hakati plaane pidama ja tegevusi kujundama, laagrikokkade toimkond sidus põlled ette juba hommikul). Kokku kestis rännak kolm päeva ja kaks ööd. Selle suve laste ühisrännak Ridalas kuulutati lõppenuks 6. augustil kell 16.

Milleks?

Rännaku eesmärk oli õppida tundma iidse Ridala kiriku ümbrust, Ridala kihelkonda, Haapsalu, Ridala ja Martna kirikute kaitsepühakute lugusid. Uurida lähemalt Puise metsa, kuulda ajaloolisi lugusid rändamisest, näiteks Aabrahami ja Mooses, Maarja, Joosepi ning Jeesuse rändamisest. Õppida ennast paremini tundma, kohaneda teiste teekäijatega, jagada ühist aega ja ruumi, loomulikult mängida, laulda, meisterdada, nuputada, tegutseda, lavastada, toimetada ja puhata.

Kuidas?

Rändamiseks kasutati erinevaid viise: jalgsi, bussiga, ratsa, kujutluses, unistustes, unes ja ilmsi.

Aga tegelikult ...

... nii oligi. Kolm võrratut päikeselist päeva ja kaks sumedat suveööd veetis 23 last ja 14 täiskasvanut üheskoos laste suvelaagris. Täiskasvanute ülesanne oli peamiselt tagada laagri toimimine, kõhutäide, meeleolukad vahelduvad tegevused, laste turvalisus ja hea tuju.

Lapsed said kõigega ilusti hakkama, oli üks suur sõbralik pere, kus pisimad kaaslased olid 2-4-aastased ja suurimad 13 – 15-aastased.

Palveränduritele kohaselt tekitati esmalt vajalik palveränduri varustus, saabudes meisterdas igaüks endale kammkarbist kaelaehete, kiriku uurimisretkel koguti eluteepärleid, mis käepaelaks vormiti. Mis palverännak see ilma palveteta saaks olla. Koostati palveid hommikuks ja õhtuks, söögipalveid ning tänapalveid. Kõige olulisema palve – Meie Isa palve – sai iga laps endale raamatuks teha. Raamatu illustraatoriks oli iga laps ise. Üksteist õpiti paremini tundma esimesel õhtul toimunud mängudes ning pühakute eludest näidendeid lavastades. Esimene päev lõppes öökinoga, väiksemad vaatasid Moosese lugu, suuremad Jeesuse sündimise lugu. Magamiseks kasutati põrandatele laotatud madratseid. Väsimus uinutas lõpuks ka kõige usinama lobiseja kosutavale unele.

Teine päev algas väljasõiduga Kiidevale matkaraja algusesse. Seal said rändurid lisaks kammkarbile ja palvehelmestele ka matkakepi ja rändamine läks edasi jalgsi. Uudistati puid, infotahvleid, vaskussi, konni, mutimullahunnikuid, metssea rüselust, nopiti vaarikaid ja pähkleid. Vahepeal tehti einepaus ning igaüks nosis kaasavõetud reisimoona. Matkatempo oli, vaatamata matkajate vähesele kogemusele, üsna tõtakas, nii oli kogu kamp Puises 2 tundi enne liinibussi väljumist. Hüüdsime appi Martna väikebussi ja Ridalas tehti aega lõunasöögini parajaks mõnuses veesõjas. Õhtupoolik vedeti mänguparvel üksikule saarele sõites, ainus häda oli selles, et kogu aeg tuli mõnest eluks olulisest asjast loobuda. Ilmselt oleks olnud võimalik kenasti hakkama saada 10 aastat asustamata saarel kogu seltskonnaga, sest kaasa sai võetud mängult potid, medikamendid, emme, kartulid, vilja ning ehitamise õpik. Õhtu tähtsündmuseks kujunes kohtumine tuletõrjajaga, kes õpetas ohutult lõkke tegemist. Tuletõrjevoolikust välja pritsitud vesi jahutas meeldivalt päevakuumuses köetud lapsi. Grilliti vorste ja küpsetati vahukomme. Läbirääkimised magama jäämise üle ei kestnud kuigi pikalt. Lõpuks nohises laager vaikes unes.

Kolmandal päeval jätkus rändamine ratsa. Eks tulnud palverändurid 8 sajandit tagasi Maarjamaale ka enamasti ratsa või jalgsi. Väiksed lapsed ja suured loomad leidsid ühise keele – see oli mõnus vaheldus kõigile tahvli-, telefoni-, arvutimängudele.

Laagri lõppedes jagati kõigile sel korral rändamises osalenutele preemiaks „Maarjamaa 8 sajandit“ kuldmedalid.

Suur tänu

- kõigile lastele, kes rännakus osalesid;
- nende vanematele ning perekondadele toetuse eest;
- piiskop Tiit Salumäele – idee ja toetuse eest;
- Kristelile, Mariale, Lydiale, Liale, Sirjele ja Lilijale Haapsalust tegevuste läbiviimise eest;

- Üllele, Luulele, Siljale, Janekile, Ketlinile ja Jürile Ridalast kokkamise, toetamise ja turvamise eest;
- Anule, Airele ja Hardole Martnast mängude ja transpordi korraldamise eest;
- Ristole Haapsalust tuletõrjeauto, vee ja lõkke eest;
- sponsoritele: AS Rannarootsi Lihatööstusele, Fazenda OÜ-le, Kaitseliidu Harju malevale, Ridala tallile, Jüri talule;
- Taevaisale ilusa ilma ja eriliselt helde hoidmise eest!

Küllike Valk
Laagri korraldaja

Maarjamaa aasta Saaremaa reisikiri.

On Maarjamaa aasta. Mis saab olla kaunim ja väarikam, kui just siis võtta ette teekond Kuressaare lossi, et imetleda viissada aastat tagasi Haapsalu ristimiskabelis olnud imekaunist alatarireljeefi „Neitsi Maarja kroonimine“. Nii asuski bussitüis suuri ja väikesi Haapsalu koguduse inimesi 19. augusti õhtul teekonnale üle mere.

Esimene peatuspaik oli **Muhu Katariina kirik**, mida on kirjalikult esimest korda mainitud 1267. aastal. Üle Muhu saare on rullunud suured sõjad ja nii on kirik mitmel korral tõsiselt kannatada saanud. Viimane suur hoop oli 1941. aasta tulekahju. 1959. aastaks sai kirik katuse, hoone taastamine jõudis lõpule alles 1994. aastal. Hoone on justkui kolmeastmeline – kõrge pikihoone, sellest madalam kooriruum ja sellele järgnev veel madalam koorilõpmik loob nii seest kui väljast harmoonilise kompositsioonirütmi. Imetlesime enam kui 700 aasta vanuste seinamaalingute fragmente ja leidsime ukse sillusest üles mõistatusliku ja üliharuldase inimkujutisega trapetsi kujulise hauaplaadi, mis väidetavalt kujutab sõdalase siirdumist all-ilma. Seal jätkuvat elu ja maailma kestvust sümboliseerib

„päikesepuu“ või „ilmapuu“, sarv sümboliseerib joogiohvrit lahkunu auks ja plaadil olev pikas rüüs mees peaks kujutama lahkunut ennast. Koguduse muusikuid rõõmustas kiriku hea akustika, kirikust lahkumisele löi helge meeleolu Lea Salumäe orelimäng.

Muhu saare teine peatuspaik oli **Koguva küla**. Koguva küla kohta on kirjalikud allikad juba aastast 1532, mil Liivi ordumeister Wolter von Plettenberg (Muhu kuulus keskajal ordu valduste hulka) läänistas sealse talurahva vanemale Hanskele vabatalu. See on ainus keskajast säilinud eestlastele antud vabaduskiri. Hanskele kuulunud Koggi (millest tuleneb külanimi Koguva) vabatalu jagunes hiljem tema järglaste vahel, kes võimude vaheldudes säilitasid oma privileegid. 17. sajandil pandi Koguva vabatalupoegadele postivedamise kohustus. Nad pidid vedama posti üle Suure ja Väikese väina ning Pärnusse. Postiveo kohustusest vabaneti alles 1894. aastal. Selleks ajaks oli Koguvast rajatud kaheksa Hanske järglaste talu, mille elanikud olid perekonnanime panekul saanud nime Schmuul. Tuntuim Hanske järglane on muidugi Juhan Smuul, kes kirjutas Koguva ja muhulased eestlaste südamesse. Pärast Juhan Smuuli surma avati 1971. aastal tema kodutalus muuseum. Sel hilisõhtul, kui meie reisiseltskond Koguvasse jõudis, oli muuseum juba kinni. Ent Koguva küla oma käänuliste kiviaedadega, millel puhkasid väarikat vanaduspõlve oma elutöö lõpetanud paadid, kiviaedade taga paistvad pikad rookatused elumajad koos kõrvalhoonete ja hoolitsetud õuedega, mõjuvad kui elus vabaõhumuuseum. Teel sadamasse seisis Tõnu Maarandi loodud pronksi valatud Juhan Smuul, vares õlal. Meist ta sinna Kadakamäele loojuma hakkavat päikest vaatama jäi.

Meie sihtkoht sel sulnil õhtul oli aga **Püha kiriku laagrikeskus**. Kuressaare külje all asuva Püha kiriku avara ja hoolitsetud laagripaiga perenaine võttis meid rõõmsalt ja soojalt vastu. Lisa andis kuumaks köetud saun.

20. augusti taasiseseisvumispäeva hommikul ootas meid **Püha Jakobi kirik**. Kiriku patroon on Püha Jaakobus vanem – palverändurite kaitsja. Nii et igati sümbolne koht palverändurile päeva alustuseks. Kuldsete viljaväljade keskel, põlispuude varjus asuvat keskaegset kirikut on ehitama hakatud 14. sajandil samaaegselt Kuressaare lossi ehitusega. Ilmselt on ka esimesed Böömi ehitusmeistrid samad olnud. Järgmine ehitusetapp jääb 15. sajandisse. Sel ajal on müüri-laos kasutatud ohtralt maakivi, mis annab hoonetele ka välisilme. Erandlikuna on Püha kirikule juba keskajal ehitatud torn. Et tollal asus kirik mere ääres, kasutati seda tõenäoliselt vahitornina. Kirik ja Püha inimesed said rängalt kannatada Liivi sõja ajal, 1576. aastal, mil Vene väesalk põletas kiriku ja sinna varjunud kohalikud elanikud. Meie rändurite seltskond aga koges sel iseseisvumispäeva hommikul vaid häid mõtteid ja tundeid. Kirikus tervitas meid koguduse õpetaja, Saarte praost Anti Toplaan, kes pidas hommikupalvuse.

Rõõmsa ja puhanuna jätkasime teekonda, et jõuda reisi peaesmärgini **Kuressaare lossi**. Lossi kõige esinduslikumas ruumis, kapiitlisaali aukohal ootas meid rännaku tipphetk – altari-reljeef „Maarja kroonimine“. Virtuosse lõikestiili ja suurejoonelise piduliku monumentaalsusega reljeef, mis on Eesti säilinud gooti nikerduskunsti erakordne nähtus ja esileküündiv kogu Põhja-Euroopa kunstis, on algselt loodud Haapsalu toomkiriku ristimiskabeli, tollase Maarja kabeli jaoks ja väärrib lähemat tutvustamist. Selleks peame tagasi minema koju, Haapsalu toomkirikusse.

Keskaegse katoliikliku Haapsalu toomkiriku kõrvalaltaritest on kirjalikes allikates mainitud Püha Mauritiuse, 11 märterneitsi, Peetruse ja Pauluse, Püha Kolmainuse, Püha Barbara, Püha Hieronymuse ja Püha Risti, Püha Johannese, Püha Antoniuse, Püha Anna, kõikide pühakute, Püha Laurentiuse ja neitsi Maarja altarit. Teada on, et 15. sajandi algul oli toomkiriku kõrval juba olemas ristimiskabel, mis tollal kandis **Maarja kabeli** nime ja on üsna kindel, et just seal asus **Maarja altar**. Kindel on ka see, et vähemalt üks Saare-Lääne piiskop, väidetavalt 95-aastaseks elanud Johannes III Orgas (piiskop 1492-1515) on Maarja kabelisse maetud. Seda kinnitab järgmise piiskopi, Johannes IV Kieveli sekretäri Johannes Lohmülleri kirjeldus aastast 1515: „Sellesama [märtsi] kuu kahekümne teisel päeval sängitati ta piduliku matusetalitusega õndsas Maarja kabelis hauda.“

Kuressaare lossi kapiitlisaalis asuv tammepuust altarireljeef „Maarja kroonimine“ on algselt asunud Haapsalu toomkiriku Maarja kabelis. Selle valmistas tõenäoliselt Lüübekis sündinud ja õppinud puunikerdaja ja maaliija Jürgen Dreyer Tallinnas töötamise aastail (1511-19) suure kunstisõbrana tuntud Johannes III Orgase tellimusel. „**Maarja kroonimine**“ oli keskne osa tollase Maarja kabeli neitsi Maarja altarist. Arvatavasti oli altarireljeef keskne osa klappaltarist, mille külgtiibadel asus 12 apostlikuju. Katoliikliku ajastu lõpuaastatel, piiskop Johannes V von Münchhauseni valitsusajal (1542–1559) sai ilmselt üha domineerivamaks protestantism. Olgu öeldud, et pärast piiskopkonna müümist Taani kuningale saigi senisest piiskopist protestantlik jutlustaja. Reformatsiooniga seoses eemaldati toomkirikust katoliiklikud pühakuid kujutavad altarid. Maarja altari toimetas Kaarma lääniisand Berent Berg 1547. aastal kodukirikusse Kaarmale. 18. sajandil asendati „Maarja kroonimine“ norralase A. Schieldrupi maaliga „Kolgata“. Maha võetud altarireljeef jõudis enam kui sada aastat hiljem, aastal 1910 Kuressaare lossi ja paigutati kabelisse. 19. sajandi lõpul sai Kaarma kirik uue neogooti stiilis altari ja ka vana klappaltar jõudis sarnaselt altarireljeefile Kuressaare lossi. Nüüd on need mõlemad konserveeritud. „Maarja kroonimise“ altarireljeef ehib kapiitlisaali ja 12 apostli kujuga klappaltar kabelit. Kes neid näinud, suudavad ehk pisutki ette kujutada, kui uhke ja kunstiliselt rikas võis viissada aastat tagasi olla Haapsalu toomkirik. See on suur õnn, et need kaunid kunstiteosed, mineviku tummad tunnustajad, on siiani säilinud. Ehk kunagi jõuavad nad ka tagasi koju ja augusti täiskuuöödel saab Valge Daami - suure tõenäosusega on ta algselt mõeldud siiski

sümboliseerima neitsi Maarjat - jälle kord valgustada Maarja altarit. Siis saavad altarireljeef „Maarja kroonimine“ ja Maarja taevaminemise püha - 15. augusti - paiku kabelit valgustava täiskuu valgusefektiga loogiliselt kokku.

Edasi viis meid tee **Kuressaare Laurentiuse kirikusse**, kus meid ootas jälle koguduse õpetaja Anti Toplaan. Selles kirikus meenutas keskaega vaid Teise Maailmasõja ajal Sõrve säärel maha põletatud Anseküla kiriku draakonite ja muude värvikate kujutistega kaunistatud massiivne ristimiskivi. Kirik ise on ehitatud 16. Sajandil, kui Taani kuningas Christian IV kinkis linnaelanikele alles kujuneva linnakese südamesse kiriku tarvis krundi. Hiljem ehitati kiriku lähedusse ka raekoda, vaekoda ja teised ühiskondlikult olulised hooned. Laurentiuse kirik hävis Põhjasõja ajal ja ehitati üles 1729. aastaks. 1828 lõi aga pikne torni ja kirik põles taas varemteks. Kolmandat korda ehitati kirik üles 1836. aastaks ja tolleaegne klassitsistlik ilme on säilinud tänini. Kiriku ehitamisel on ilmselt eeskujuks võetud samal ajal ehitatud tartu Ülikool, mida kõige enam meenutab pikihoonet ümbritsev kaunis sammasrõdu. Viimased 17 aastat on hoonet järjepidevalt renoveeritud ja tulemused on silmaga näha: kirik on sisse astudes nii helge ja särav, lihtsalt ilus. Erilised kõiki aknaid katvad Urmo Rausi loodud vitraažid, mille efekt pidi eriti esile tulema pimeduse saabudes. Vitraažid on ühe perekonna annetus hukkunud poja mälestuseks.

Aga tagasi keskaega. Meid ootas Kaarmal ees Pöide kiriku järel suuruselt teine Saaremaa kirik. **Kaarma Peeter-Pauli kirik** on rajatud 13. sajandi teisel poolel saarlaste maalinna lähedusse. Massiivsena ehitatud hoonet tabas peatselt pärast valmimist katastroof. Vundament ei vastanud võlvide raskusele ja pikihoone võlvlagi langes sisse. Võlvid jäidki endisel kujul taastamata. Uuesti tulid meistrid Kaarmale 1430. aasta paiku. Püstitati praegu 47 meetri kõrgune torn ja kirik võlviti uuesti, nüüd juba kahelöövilisena. Pikihoone keskele püstitati toetuseks saledad kaheksatahulised kandepostid. Kirikusse sisse astudes ja võlve-sambaid nähes meenub hetkeks Tallinna Niguliste kirik. Arvataksegi, et Kaarma kiriku taastasid Tallinna hilisgooti meistrid. Kaarma kiriku ehteks on rohked kunstimälestused. Saaremaa keskaegsete katoliku kirikute värvirikkust tunnistavad mitmel pool kirikus säilinud 13.-15. sajandi seinamaalingute fragmendid. Uus altar on neogooti stiilis ja kirikus säilinud arhailisusega üsna vastuolus - aga mood nõuab ohvreid ja hea muidugi, et Haapsalust pärit vana altar niiskest kirikust lossi parematesse tingimustesse jõudis. Erakordselt huvitav on 1645. a. pärinev puidust rikkalike nikerdustega kantsel ja väga atraktiivsena mõjub kantsli juures paiknev Põhja-Saksa koolkonda kuuluv, 1450. a. paiku valminud puuskulptuur „Siimon Küreenest“. Loodud on ta arvatavasti mingi suurema kompositsiooni osana ja hiljem kasutusel olnud kantslitoena. Mitmes etapis ehitatud ja palju ajaloolisi kihistusi täis hoone mõjus oma eheduses väga inspireerivalt.

Ühest suurimast keskaegsest kirikust sõitsime edasi väikseimasse, **Karja kirikusse**. Haapsalu ajalooõpradele hästi tuntud Carl Russwurm kirjutas 1861. aastal, et vana rahvapärimeuse järgi asutati esimesena Karja kirik: „Kui Jumal otsustas Saaremaa ristiisku pöörata, tulnud ta ise taevast alla ja rajanud sinna paika, kus jalg maad puudutas, Karja kiriku. Poeg teinud isa järele aimates Kaarma kiriku.“

Kirik ehitati siiski 13. sajandi lõpul või 14. algul Gotlandi meistrid. Aleksandria Katariinale ja Püha Nikolausele pühitsetud Karja kirik on küll väiksem, kuid otsekui ehtelaekas peitub selles rohkem kui üheski teises meie maakirikus keskaegseid raidskulptuure. Skulptuurirohkusega ei piirdu Karja kiriku imeline kunstirikkus – seal võib näha ka unikaalseid võlvi- ja seinamaalinguid. Isegi ristivõlvide tarbeks ehitatud veesülitid on muudetud ilmekate nägudega inimeste suudeks. Rohkete inimnäoliste skulptuuride ilmekus, kivitöötuse meisterlikkus ja kompositsiooniliselt terviklikud piltsõnumid on erakordsed ja nende imetlemisest ei väsi. Kolgata grupi lugu, Katariina lugu, Nikolause lugu, kergemeelsetele naistele mõeldud manitsuslugu, tõrjemaagiaga maalingute lugu. Neid lugusid oli ja on selles kirikus veelgi. Kunstiteadlane Kersti Markus on arvanud, et kuna keskajal kulges rannajoon Karja lähedalt, läks just sealt lähim ühendustee Haapsallu, kus asus piiskopkonna keskus. Nii võis Karja kirik olla Haapsalu poolt vaadates lähim piiskopi kindlustatud kants Saaremaal. Tuletagem meelde, et tollal ei käinud piiskopi liikumine saare ja mandri vahel üle Muhu, mis kuulus kohati ebasõbralikule ordule. Algselt olnud neli portaali, peensusteni läbi töötatud ruumiprogramm ja väga heade Gotlandi meistrite kasutamine annavad tunnistust kiriku erilisest staatusest tol kaugel ajal.

Ajalooost kirkastunud ja küllastunud sõitsime **Karja pagaripeedi**. Leibade valik võttis silme eest

kirjuks. Kitsukeses poes vapralt seistes sai igitüks endale meelepärased pätsid ehtsat Karja leiba. Leivasabas läks ajagraafik lõhki ja Orissaare kuulsat tamme nägime vaid vilksamisi bussiaknast. Lõpuks saabus kirikutuurul vapralt vastu pidanud lastele, aga ka täiskasvanutele suursündmus – **Muhu jaanalinnufarmi** külastus. Jaanalinnud, kängurud, sebrad, ponid, laamad - rõõmu oli palju. Kängurude hüpped ja suuresilmsed kaelu kenutavad vallatud jaanalinnud ei unune niipea. Mitmekülgselt rikkalik Saaremaa koos Muhuga on põnev ja inspireeriv.

Ülla Paras
Reisijuht

Jaani kirik – teeliste peatuspaik.

Juba kolmandat suve järjest oli tänu vabatahtlikele nädalalõppudel külastajatele avatud Jaani kirik. Augusti viimasel nädalal, kui on ees ootamas veel viimased „valvekorrad“, võib julgesti öelda, et kirikut on külastanud ca 800 inimest. On käidud lähemalt ja kaugemalt. Kaugeimad külastajad on olnud Jaapanist ja teistest Kagu-Aasia riikidest; lähimad, nagu ikka, meie põhjanaabrid. Meeldivalt palju on käinud külalisi Lõuna- ja Kagu-Eestist. Oleme küll väike riik, kuid nimetatud piirkonnad asuvad siiski diametraalselt teises Eesti otsas. See näitab, et rändamiseks ja avastamiseks ei pea alati seitsme maa ja mere taha suunduma. Enne Pariisi minekut käi ikka Nuustakul ära! Kirikut on külastatud üksi, kahekesi, perekonniti, seltskonniti ja ekskursioonirühmadena. Külaliste hulgas on olnud ka tõelisi seljakotirändureid. Arvestades tänavuse suve veidi heitlikku esimest poolt, on kirik pakkunud teeliste varjupaika ka ilma tujude eest. Nagu ikka on inimeste huvid külastuse ajal olnud väga erinevad. On olnud vaid lävel seisatajaid. On olnud ainult korraks kiikajaid. On olnud kiirelt läbimarssijaid. On olnud inimesi, kes võtavad istet ning lasevad ajal ja mõtetel endast läbi voolata. On olnud inimesi, kes tunnevad süvitsi huvi altari, kantsli, orelit jm kiriku väärtuste kohta. Siinkohal on kindlasti abiks olnud erinevates keeltes voldikud, kus kõik oluline informatsioon sees. Meenub üks Doris Kareva luulerida: „Sinu ümber on maailm – näe, mis seal näha!“ Võib ju läbi joosta kümme objekti ning mitte midagi näha; ja võib viibida ühes kohas ning näha pealispinnast palju sügavamale. Mitmed külastajad on kirikus laulnud. Kas pole tore, et meie väike hubane pühakoda on neid selleks inspireerinud! Muide, omadussõnad väike-hubane-õdus, käivad Jaani kiriku tagasiside puhul sageli läbi. Mul on olnud huvitav võimalus töötada sellel suvel kohalikus turismiinfokeskuses. Nii oma- kui välismaised turistid, kes kirikusse sattunud, on just sellisel moel oma muljetest rääkinud. Tihti on toodud võrdlusi Soome ja Rootsi väikeste kirikutega. Kõrvalepõikena olgu öeldud, et pühakodade külastamise vastu tuntakse üldiselt elavat huvi, kuna lõviosa teeliste kirikute brošüüridest on suve jooksul kaasa haaratud. Nii et olgem siis avatud nii otsese kui kaudses mõttes, jagades muljeid ja saades neid ise mitmekordselt tagasi.

Jaani kiriku külalisteraamatut sirvis Tiia Laar

Kaunis suvelõpu muusikaelamus Haapsalu toomkirikus.

23. augustil sai toomkirikus nautida suurvormide kontserti „Ma vaatan üles mäele“. Esinesid Eesti Segakooride Liidu suvekooli koorid ja Üle-eestiline noorte sümfooniaorkester. Dirigentideks olid Kaspar Mänd ja Toomas Siitan. Ettekandele tulid Tõnu Kõrvitsa Kreegi vihik ja Georg Friedrich Händeli 3 kroonimishümni. Esimene oli huvitav omanäoliste seadete poolest. Keelpillid ja vokaal oleks nagu viimse võimaluseni teineteisesse sulandunud – nii pianos kui fortes. Koos pillikeeltega võbelesid hingekeeled. Kontserdil viibis ka teose autor. Händeli muusika oli majesteetlik nagu Händel ikka. Iga teose kulminatsiooni ajal oli tunne, et laevõlvid kummuvad.

Kuna alates 2009.aastast tähistatakse 23. augustil Euroopas natsismi- ja kommunismiohvrite mälestuspäeva, tehti kontserdil väike paus. Täpselt kell 19.00 helisesid kellad Eesti, Läti ja Leedu kirikutes kahe totalitaarreežiimi all kannatanute mälestuseks. Piiskop Tiit Salumäe pidas palve ja kutsus kõiki üles olema tänulikud aastate eest, mil oleme saanud elada rahu ja vabaduses.

Tiia Laar

Suvine leerirühm sai leeriõnnistuse

Peale jaanipäeva alustanud leerirühma tegevus päädis 30. augustil, mil toomkirikus sai leeriõnnistuse kaks vastset koguduse liiget. Juulis-augustis toimusid tavapärasest intensiivsemad ja tihedama ajakavaga leeritunnid, mille jooksul said leerikoolis osalenud ülevaate ristiusu põhitõdedest, kirikuajaloost ja kristlikust kunstist, aga ka EELK ja koguduse tegevusest, oikumeenilisest koostööst, maailma suurreligioonidest ja paljudest teistest leerikursusel käsitletavatest teemadest.

Nii nagu viimastel aastatel on tavaks saanud, osales lisaks leeriõnnistuse saanutele tundides ka vabakuulajaid. Võimalust leerikooli tundide kaudu oma ristiusualaseid teadmisi värskendada on teretulnud kasutama kõik huvilised ka edaspidi. Nii nagu väga paljude asjadega oma elus peame nende õnnestumiseks pidevalt tegelema ning oma teadmisi ikka ja jälle värskendama, on see ka kristlaseks olemisega, mis tähendab m.h elukestvat õpet, ristiusu põhitõdedesse süüvimist ning regulaarset Piibli lugemist.

Suvises leerikoolis osalesid lektoritena lisaks koguduse õpetajale ja siinkirjutajale teoloog Karin Teder ning kunstiõpetaja Aide Leit-Lepmets. Suur tänu ka juhatuse esimees Madis Kütile, aseesimees Kristi Ainjärvele ja organist Lia Salumäele, kes andsid ülevaate koguduse tegevusest.

Suur tänu ühiste hetkede eest ning tere tulemast kogudusse, Tiiu ja Ronja!

Kristel Engman
Leerirühma tegevuse koordinaator

TAGASI KODULINNA JA KODUKOGUDUSSE.

Selle suve hakul jätsid Maarja ja Jaanus Kõuts oma kodu Kalamajas ja töö Tallinnas ning kolisid elama Haapsallu.

Maarja Kõuts (33) sai töökoha sihtasutuses Haapsalu ja Läänemaa muuseumid. Ta on seal turundus- ja kommunikatsioonijuht. Abikaasa Jaanus Kõuts võitis Haapsalu lasteraamatukogu juhataja konkursi.

Haapsallu ei sattunud nad juhuslikult. Maarja Kõuts on lõpetanud 2000. aastal Haapsalu gümnaasiumi. Tallinnas, tollases pedagoogikaülikoolis õppis ta kultuuriajalugu ja kultuurikorraldust, nii et Haapsalus sai ta päris erialasele tööle. Ülikooli ajal töötas ta Kadrioru kunstimuuseumis, tegeles lastega ja andis neile seal tunde. Ta on ka Kadrioru lastemuuseumi Miamilla üks rajajaid, töötanud Vabaõhumuuseumis ürituste korraldajana. Viimane töökoht oli tal Tallinna linnamuuseumis. Siis tuli lapsepuhkus ja nüüd Haapsalu. Perepoeg Kaarel Kõuts on kahene.

Jaanus Kõuts (39) on Viljandimaalt pärit ja tal on Viljandi kultuurikolledžist raamatukoguhoidja haridus. Infoteaduste magistriks sai ta Tallinna ülikoolis. See on tänapäeva raamatukoguhoidja nimetus, sest peale raamatute tegeldakse raamatukogudes ka info talletamisega laiemalt.

Haapsallu tuli Jaanus Kõuts rahvusraamatukogust, kus ta on veebiarhiveerimise juhtivspetsialist.

„Iga veebisait kaob varem või hiljem ja neist ei jää jälge,” selgitas Jaanus Kõuts. „Vanu raamatuid saab antikvariaadist, aga veebisait on nagu ainueksemplar.”

Läänemaa keskraamatukogu lasteosakonna juhatajana lubas Jaanus Kõuts anda oma panuse, et Haapsalu noored saaksid kasvada veel rohkem raamatute keskel, et ka tulevikus oleks inimesi, kes tunnevad huvi Eesti kultuuri vastu ja kes suudavad keskenduda.

„Elame pinnapealses kultuuris, sõnumid jäävad järjest lühemaks, aga süvenemise ja keskendumisvõimeta ei saa elus suuri asju korda saata,” ütles Kõuts. „Kel on säilinud oskus keskenduda, sel on suur tulevik.”

Mis ajast olete Haapsalu kogudusega seotud?

Käisin EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse leeris 1996./1997. aastal. Oli pikk ja põhjalik leerikursus, mis algas sügisel ja leeritatud saime juunis pärast sisukat leerilaagrit. Osalesime koos sõpradega aktiivselt koguduse noortetöös. Kogusime seeläbi teadmisi ja tugevdasime sidet kogudusega. Toimusid noorteõhtud, laagrid, külaskäigud sõpruskoguduste noorte juurde. Laulsin ka Lääne praostkonna noortekooris.

Kuidas tekkis mõte ennast kogudusega siduda?

Minu tee koguduse juurde sai alguse tänu Pille Talvarile, kelle pojaga käisin ühes klassis. Pille tuli meile kooli usuõpetuse tunde andma. Tal on imeline anne rääkida lastega ajalikel ja ajatutel teemadel lihtsalt ja arusaadavalt. Algklassides Pille käest kuuldust jäi midagi südamesse. Nii et keskkooli ajal tekkis soov kogudusega ühendust võtta ja koos sõpradega leeri minna.

Milline on teie pere side Haapsalu kogudusega praegu?

Haapsalu kogudusega olen Tallinnaski elades püüdnud sidet pidada. Ehkki abikaasa kuulub Tallinna Jaani kogudusse ja minagi olen sealses lastetöös kaasa löönud, pole ma kogudust vahetanud. Olen olnud ja jäänud Haapsalu koguduse täieõiguslikuks liikmeks.

Meie poeg Kaarel on samuti Haapsalus ristitud. Ristimise koht ja juhtumisi ka kuupäev on mul oma pojaga ühesugune.

Kuidas tahaksite koguduse elus kaasa lüüa?

Kindlasti püüame perega jõudumööda koguduse elus kaasa lüüa. Suurt hoolt ja tähelepanu nõuab meilt muidugi meie 2aastane Kaarel. Pühendumist ja palju aega võtavad ka uued töökohad ning uues elupaigas kodunemine. Usun aga, et uue eluga kohanemisele aitab kaasa, kui võtame aega koguduse jaoks ja kirikus käimiseks. Osalesime juba terve perega koguduse lastetöötajate koosolekul, kus seati paika algava hooaja lastetöö plaane. Püüame nõu ja jõuga esialgu selles valdkonnas abiks olla.

Kuidas on sujunud Haapsaluga kohanemine, millega oli raske harjuda, mis on hästi jne?

Eks iga elumuutus ole keeruline. Tuleb ju astuda mugavustsoonist välja, harjunud ja paikaloksunud elu selja taha jätta. Minule on ehk kõige raskem olnudki just harjuda mõttega, et pean uuesti hakkama oma kodu rajama. Elupaika koduseks muutma ja oma käe järgi sättima. Meie Kalamaja korter oli

meile armsaks ja koduseks saanud. Sealt äratulek on olnud keerulisem, kui arvata oskasin. Nüüdseks olen aru saanud, et kodu on seal, kus on minu lähedased. Hoolega valitud tapeet magamistoas ja kaunid kahhelkivid vannitoas ei tee veel kodust kodu. Õige kodutunde loovad ikka inimesed sinu ümber – sulle kõige kallimad.

Haapsalus tunneb meie pere end väga koduselt. Suur rõõm on, et Kaarel saab kasvada väikelinna turvalises ja looduslähedases keskkonnas, paljajalu koduaias ringi joosta, põõsalt marju noppida ja vanaisa-vanaemaga tihemini koos olla (minu vanemad elavad ka Haapsalus).

Naudin igal hommikul võrratult kaunist mereäärset teekonda tööle mööda vana raudteetammi. Hea, et saab käia jalgsi ja sõita rattaga. Kes siin on kauem elanud, ei oskagi võib-olla enam hinnata oma kodulinna ilu ja võlu. Ma siis püüan haapsallastele ikka meelde tuletada, et me tõesti elame kaunis ja väärt paigas! Olgem selle eest tänulikud!

Küsitles Lehte Ilves

RETSEPTE RAAMATUTE RAAMATUST

Issanda ilmutus Aabrahamile

„Aabraham tõttas telki Saara juurde ning ütles: „Võta ruttu kolm mõõtu nisujahu, sõtku ja tee kooke!” (1Ms 18,6)

Saara asus tööle ning sõtkus ja küpsetas mis jaksas, sest kolm mõõtu nisujahu võrdub tänapäeva mõistes umbes 20 liitri suuruse kogusega! Sellise jahukoguse töötlemine ei olnud 90-aastasele naisterahvale kindlasti mitte kõige kergem töö. Aabraham ise oli siis juba 100 aasta vanune, kuid tähtsate külaliste võõrustamine nõudis vilkaid ettevalmistusi.

Kibekiire töö põhjustajaks olid kolm meest, kes tõid Aabrahamile erilise rõõmusõnumi – tema naine Saara pidi aasta möödudes ilmale tooma oma esimese poja ja nende sugu pidi saama nii paljuks kui tähti taevalaotusel. Võibolla oli Aabraham oma peatse suurpere mõttest ülemäära vaimustunud ja palus Saaralgi seetõttu suurema koguse saia küpsetada. Saara nii kergekäeliselt külaliste kuulutust ei uskunud, vaid hakkas selle peale hoopis naerma. Kuulutus läks siiski täide ja neile sündis Iisak, kes õnnistas neid paljude järeltulijatega. Võib arvata, et Saara jagas neilegi oma saiaretsepti, et see unustusehõlma ei vajuks ja ootamatutele külalistele ikka laud kaetud oleks.

Saara õhuke nisuleib

150 gr jahu

150 gr mannat

20 gr pärm
125 ml leiget piima
noaotsatäis suhkrut
noaotsatäis soola
9 spl oliiviõli

Sega jahu ja manna omavahel, tee keskele süvend ning lisa sinna murendatud pärm, 3 spl leiget piima ja noaotsatäis suhkrut. Sega valmis väike juuretis ja lase sellel kerkida soojas kohas umbes pool tundi. Seejärel lisa ülejäänud leige piim, sool ja 1 spl oliiviõli. Sega ained ühtlaseks taignaks, kuni taigen enam ei klepu. Lase kinnikaetult 45 minutit soojas kohas kerkida.

Sõtku taigen köögilaual veelkord korralikult läbi, veereta sellest rull ja jaga see kaheksaks tükiks. Vormi tükid pallideks, asetage ahjuplaadile ja lase veel 20 minutit kerkida. Rulli pallid umbes 2 mm paksusteks ringideks. Küpseta 1 spl oliiviõlis kuumal kõrbemiskindlal pannil iga leiba kummaltki poolt 2-3 minutit. Nõruta köögipaberil.

Tõlkinud Maria Strauss

SÜNNIPÄEVAD SEPTEMBRIS.

2. september	Helena Tammo	
4. september	Aina Aasna Ragnar Kruusimaa Jaan-Marcus Otti	
5. september	Kete Erik Kadri Markus	
6. september	Tony Sepp	
7. september	Teno Ilves Orlando Oorn	
8. september	Lisandra Maide	
9. september	Tiia-Mall Meister Galina Silmberk	75
10. september	Kristo Kaarest	
11. september	Mari Bergmann Karel Saarkopli	30
12. september	Valentina Lehtsaar	
13. september	Robert-Reino Aedmäe Viive Marleen Saara Salumäe	83
14. september	Ingrid Veske Arho Andor Öövel	
15. september	Karl Raatpalu	
16. september	Uku Kollom Katri Tarlap	
17. september	Sigrid Onna Virve Nurgamaa	88 74
18. september	Egon Eelvee	
19. september	Madis Kütt (jun)	
20. september	Lea Siirak	77
23. september	Ene-Reet Kariis Kati Pavlovski Kaarel Kaasik Hugo Barndök	78 25

24. september	Liidia Loodus	73
25. september	Eduard Vaino	55
26. september	Liisi Sukles	
	Ken-Martin Lepp	
27. september	Evi Süsi	88
	Sulev Saareväli	
	Siim Parts	
28. september	Alfred Koorem	93
	Laine Truuver-Sarrapik	
29. september	Kristjan Mihkel Kollom	
	Martin Oliver Kollom	
30. september	Olga Salin	82
	Svetlana Meister	50

Palju õnne sünnipäevaks ja õnnistust uueks eluaastaks!

NATUKE NALJA.

Kindlast usust ja vihmavarjudest

Lugu jutustab, et juudid läksid sünagoogi, et rabi paluks Jumalal vihma sadada.

"Vihma ei hakka sadama enne, kui te oma usus kindlad olete," tõdes rabi.

"Aga miks sa arvad, et meie usk kindel pole, rabi?"

"Kui teie usk kindel oleks, oleksite te vihmavarjud kaasa võtnud," leidis rabi seepeale.

JUHTSALM, MÖTISKLUS JA PALVE.

Keegi ei saa teenida kahte isandat, ikka on nii, et ta vihkab üht ja armastab teist või et ta pooldab üht ja põlgab teist. Teie ei saa teenida nii Jumalat kui mammonat.

Matteuse 6:24

Mammona all ei tuleks siinkohal mõista mitte ainult raha ja vara, vaid kõike seda, mida me peame enda omaks või endale kuuluvaks, kõike seda, mille küljes meie süda ripub.

Jeesuse sõnum neis sõnades ei ole: ärge orjake mammonat! Jeesus tahab meile hoopis selgeks teha, et on võimatu üheaegselt armastada Jumalat ja mammonat. Väga paljud meist teevad selle vea: õppides Jumalat tundma arvame, et küll me kõigi oma muude tegemiste kõrval ka Jumalale ruumi leiame. Arvame, et kogu meie elu, nii kuidas oleme seni elanud, jääb ikka samaks ja muule lisaks integreerime ka Jumala oma ellu. See on paraku raske eksitus.

Kas oleme tundnud, et meil pole Jumala jaoks aega, sest muud asjad tahavad tegemist? Kas oleme pidanud palvetamist, kirikusse minekut või Jumala sõna uurimist tüütuks kohustuseks, mille meelsamini tegemata jätaksime? Kui jah, siis võib olla tõsi, et teenime ja armastame Jumala asemel mammonat, mis lihtsalt ei jäta aega, jõudu ega võimalust Jumalale.

Võime küsida: aga kes teeb siis ära kõik minu tööd, kes täidab kõik minu kohustused, kui mina Jumalaga aega veedan? Nii küsides me ei mõista, et Jumala armastamine tähendab kogu meie elu väärtussüsteemi ümberkorraldamist. Kui Jumal on esikohal, kaob meie elust palju tarbetuid tegemisi ja kohustusi. Tunduvalt väheneb meelelahutusele kulutatud aeg — me ei vaja seda enam nii palju, kui leiame ülikülluslikult rõõmu ja rahuldust Jumala juurest. Paljud tööd ja kohustused pole tegelikult Jumala poolt meile peale pandud, vaid oleme need ise kas ahnusest või rumalusest enda kanda võtnud. Päris kindlasti ei ole Jumalalt need koormad, mille kandmine meid Temast eemale viib, kuna ei jäta enam võimalust Temaga koos olla. Jumal vabastab meid liigsetest koormatest, näidates, mis on

Tema tahtmine meie jaoks.

Loomulikult on see meie valiku küsimus: kas oleme valmis laskma Jumalal meie elu täielikult ümber korraldada? Seda valikut Jumala armastamise kasuks peaks olema kerge teha, kui tõesti oleme mõistnud, kui piiritu on Jumala armastus meie vastu.

**Oh mu Jumal,
kui palju on neid, kes ei hinda Sinu taevalikku armastust,
vaid lükkavad selle tagasi.
Südamed, kellele Sina oma armastust raiskad,
pöörduvad loodud olevuste poole
ja kerjavad endale õnne nende armetust poolehoidust,
selle asemel, et end Sinu rüppe heita
ja Sinu piiritu armastus vastu võtta.
Oh mu Jumal, kas Sa sulged nüüd
oma ärapõlatud armastuse oma südamesse?
Kui Sa leiaksid inimesi,
kes end täielikult Sinu armastuse hoolde usaldaksid,
siis usun, et õnnest ei suudaks Sa tagasi hoida
seda lõputut hellust, mis Sinus on.**

**Therese Lisieux'st, 1873-1897
Nunn, Kiriku õpetaja**

Mõtiskluse kirjutas Karin Teder.

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl 9-15. Kohtumine koguduse õpetaja Tiit Salumäega on soovitatav leppida eelnevalt kokku (tel. 52 80635).

Kasutatud riiete annetusmüük on avatud E, K ja R kell 10 – 13.

Telefon 473 7166, 473 7167, 528 0635.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasaaajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Toomkirik ja muuseum on avatud septembris ja oktoobris reede, laupäev ja pühapäev 11 – 16. Vaata www.haapsalulinnus.ee Kontakt: Marika Peberg, tel 5184664, 4725346. Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 4737 166, 4737 167, 4737 017, 5280 635.

Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com; 5289 527.

Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com; 53477 633.

Lia Salumäe E-post: liasalumae@hotmail.com; 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte@le.ee

Karin Teder E-post: karinteder@hotmail.com

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub septembrist 2008 kord kuus. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soovide, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.